

ДААРТА — РФ-ТИҢ ПРЕЗИДЕНТИЗИНИҢ СОҢГУЛДАЛАР ХҮНҮ

ШЫН

Ниитилел-политиктиг солун
Солун 1925 чылдың август 31-де үнүп эгелээн

№ 34 (16194)

2000 чылдың
март 25,
суббота

Ат салган шагы
16.20

Садар өртээ
3 рубль.

ПРЕЗИДЕНТ-БИЛЕ УЖУРАШКАН

Тыва Республиканың Президенти Ш. Д. Ооржак республикага ажил-албанының аайы-биле чораан Россия Федерациязының Федералдыг кызыгаар албанының Забайкальде Девискээр эргелелинин начальнигиниң бирги оралакчызы, штаб начальниги генерал-майор В. В. Путов болгаш Моолдун кызыгаар шериниң кол эргелелинин штаб начальниги генерал-майор Сухийн Гуджав-биле ужурашкан. Кызыгаар айтырыгларын шийтпирлээринге хамаарышкан чугааны орта кылган.

Бистиң корр.

Коллегия хуралы

УЛАМ КАЛБАРАР

Тыва Республикада күүсекчи эрге-чагырганың федералдыг органнарының девискээр коллегиязының калбак хуралы март 23-те Чазак бажыңыга болуп эрткен.

Оларның 1999 чылда кылып чоруткан ажылынын түннелдериниң болгаш 2000 чылда сорулгаларынын дугайында илеткелди РФ-тиң Тыва Республикада бүрүн эргелиг төлээлекчизиниң хүлээлгезин күүседип турар М. С. Козлов кылган.

Коллегия хуралына ТР-ниң Дээди Хуралынын Даргазы Ш. В. Кара-оол, ТР-ниң Чазак Баштыңынын оралакчызы В. Ш. Оюн киржип, чүве чугаалааннар. Илеткел талазы-биле Тыва Кааылының начальниги А. Шаалы, республиканын

шериг комиссары Н. Кожевников, РФ-тиң Социал страхования фондузунун Тыва Республика талазы-биле девискээр салбырынын даргазы С. Маады болгаш өскелер-даа санал бергеннер.

Чугаалашкан айтырыг талазы-биле шийтпирни коллегия хуралы хүлээп алган. Ында Тывада федералдыг органнарының ажылын чүгээр деп үнелээн болгаш кады ажил-чорудулганы улам калбартып, ханыладырын айыткан.

Таан-оол ХЕРТЕК.

СӨӨЛГҮ ШАКТА

Март 26-да эртер президент соңгулдаларына айыыл чок чорукту хандыраы база корум-чурумну быжыглаары-биле иштики херектер органнарынын 460 муң ажилдакчызы ажилдаарын РФ-тиң Иштики херектер яамызындан дыңнаткан.

Россия Федерациязының Чазак комиссиязы Чечен Республикада чеде берген болгаш ук республиканың экономиказын катап тургузарына 4 млрд. рубльди чарыгдарын дыңнаткан. Бо хөреңгини экономика адырларынын аайы-биле хувааган. Бо хүннерде безин Чечен Республикада чүс хире тракторларны чедирген, оларны часкы хову ажилдарына ажыглаары-биле бүрүн белеткээн.

Чечен Республикада даглыг, арга-арыглыг черлерде чаштынып чоруп турар дээрбечилериниң үүрмек бөлүктөрүн дилеп, узуткаары уламчылап турар. Шериг саперлар Комсомольск суурда хөй санныг миналарны аштап-арыгларын чорудуп эгелээн. Дээрбечилериниң чамдык бөлүктери Дагестан кызыгаарынче чоокшулап, ынаар чаз таварып үнерин оралдажып эгелээн, ук кызыгаарны быжыглаарын федералдыг шериглер боттандырып турар.

РФ-тиң Чазак Даргазынын оралакчызы В. Христенко Каспий хөлдүн сонгу талазында нефтилиг черлерни ажыглаарын айтырыгларын шийтпирлээри-биле ында чеде берген.

Бурятия Республиканың Президенти Леонид Потапов 2 чыл дургузунда республика бюджетин планнаарынын чаа аргазын чугаалажыр хуралды чыылдырган.

Чечен террорист Салман Радуевти туруп алырынын операциязын мынчаар организаастаан: Радуевке 7 млн. хире долларны кончуг чажыды-биле дамчыдып бээр ужурлуг турган. Анаа сан-хөө ажилдакчызын, эң бүзүрелдиг дээн бир камгалакчы киржир турган. Радуевке болгаш ооң ийи "сурукчузунга" удудар эм ижиртипкен. Олар Москвага чоокшулап ора, оттуп келген.

Операциянын удурткучузуна Россиянын Маадыры атты тыпсыр, өскелерин орденнер-биле шаңнаар дугайында медээ дыңналып турар.

Радуев бодунун бажына тиган-биле кылдырткан быжыглаашкынын пластика-биле солуткан, бажынын аарыры кедерээрге, наркотиктиг бүдүмел ижеринче "шымны" берген.

(АГЕНТИЛЕДЕР
МЕДЭЭЛЕРИНДЕН).

Улуг-Хемни канчап кежер?

КӨВҮРҮГ ХАГДЫНАР

Кызыл хоорайның Улуг-Хем кежир көвүрүү ажыглалга 1963 чылда кирген. Ооң эң улуг үрелиишкини үшкү чагыда болуп турар. Чагының тавааның адаа-биле суг эртер апарган, көвүрүгнүң кырында шывының 60 хуузу тигленген, чарылгылаан. Келир понеделниктен эгелээш, көвүрүгүлөп автотранспорт аргыштырылгасы хагдынар. Бо талазы-биле парлалга конференциязы бо неделяның эрткен четверг хүнүнде болуп эрткен.

"Тыва автоорук" эргелелинин начальниги С. С. Санаа, Кызыл хоорай чагырга даргазынын оралакчызы Г. Н. Павлов, Кызылда ПАТБ начальниги К. Ф. Никифоров, медицина, иштики херектер, амыдырал хандырылгашугумунун удурткучулары журналистерниң айтырыгларына харыылаан. Көвүрүгүлөп чадаг аргыжылганы амдызында чөпшээрээн.

Көвүрүгнүң чаартылгасына

Федералдыг орук фондузу 100 миллион ажыг рубльди үндүрерин көргөн. Көвүрүг тударынын хуусаазы ийи чыл үргүлчүлээр деп турар. Ол чарык-биле кол аргыжылга хоорай адаанда чаа көвүрүг болур. Пассажирлерниң автобус-биле аргыжылганынын өртээ үш рубль. Бо талазы-биле хоорай чагыргазы тускай керээ-дугуржулганы ПАТБ-биле чарып алган.

Арапчор ОКСУР.

Ужуражылга

ААЛЧЫЛАР СОНУУРГААН

Чоокта чаа республиканың А. С. Пушкин аттыг библиотекага эртем ажилдакчызы, делегейниң "Хөөмей" төвүнүң директору Зоя Кыргысовна Кыргыстың 55 харлаан юбилейинге тураскааткан байырлыг ужуражылга болуп эрткен.

Анаа Гуманитарлыг шинчилелдер институтунун эртем ажилдакчылары Б. И. Татаринцев, З. Б. Самдан, уран чүүл училищезиниң башкызы Е. К. Карелина болгаш студентилер киришкен. Зоя Кыргысовнаның "Тыва чоннун эртинези—хөөмей", "Хөөмейниң аялгалары", "Тыва чоннун ыры культуразы" деп номнарын, видеокассеталарын аалчылар сонуургап көргөн.

Чыылганнар юбиларга байыр

чедирип, эки сактышкыннарны чугаалап, суй белекти сунганнар. А Зоя Кыргысовна Пушкин аттыг библиотеканын ажилдакчыларына утундурбас солук ужуражылганы организаастап эрттиргенине сеткилини ханызындан өөрүп, чонунга моон-даа сонгаар бараан болуп ажилдаарын аазан. Төнчүзүнде чыылганнарга хөөмейжи Борис Ондар аян тудуп берген.

Урана БАЗЫР-ООЛ.

БОДАЛДАРЫН СОЛУШКАН

Март 23-те Россияның федералдыг айыыл чок чорук албанының ТР-де эргелинин бажыңына тыва-моол кызыгаарда байдалды экижидериниң талазы-биле айтырыгларга хамаарышкан хурал болуп эрткен.

Ону ук Эргелелдин даргазы генерал-майор Ч. А. Удумбара

даргалап эрттирген. Кызыгаарда байдал база ону экижидип болурунун, Россия, Моол ийи күрүнениң кызыгаар албаннарының кады ажилдажылганынын дугайында боттарынын бодалдарын санал бергеннер илеткеннер.

Россияның АЧФА-ның ТР-де эргелелиниң харылзаа бөлүү.

Хыналда

ҮНДҮРҮГ ТӨЛЕВЭЭН ДЭЭШ...

Тыва Республиканың "Тос-Дээр" төпчүткен кам-чүдүлгө организациязынын саң-хөө отчедун Кызыл хоорайның үндүрүг инспекциязы хынаан. Хыналдадан илерээни болза, ук организация 1999 чылдың январь 1-ден декабрь 31-ге чедир үндүрүг шуут төлевээн бооп турар. Ынчангаш үндүрүг инспекциязынын тургусканы акт езугаар 3971 рубльди "Тос-Дээр" хамнар ниитилелиниң эрги

даргазы Николай Ооржак биле бухгалтери турган Элла Ооржак төлээр. 2000 чылдың январь 31-де пенсия фондузунун хынаанындан илерээни болза, хамнар ниитилели 8705 рубль өрелиг болган.

"Тос-Дээрниң" дүжүрткен даргазы Н. С. Ооржак, бухгалтери Э. Н. Ооржак ажылындан үнүп тура, ревизия даргазынга кандыг-даа документ, бижик хүлээтпээн. 1999 чылда

ниитилелдин ажилдаан акшазын долузу-биле кирибээн. Ынчангаш пенсия кылдыртыр ужурлуг ажилдакчылар бүдүн чылды өттүр чаңгыс-даа үндүрүг төлевээни дээш, пенсиязын кылдыртып чадап турар. Үндүрүг инспекциязы биле пенсия фондузунга хоойлуга дүшпес меге документилер дужаап турган. Канчап черле бүдүн чыл иштинде хам кижини 300-ле рубль кириген боор чүвөл, ол дээрге

хам кижиниң чаңгыс хүнде-ле ажилдап кирип турар акшазы ышкажыл деп, ниитилелдин өске кежигүннери хамнар Николай Ооржак биле Элла Ооржакты буруудадып, хамнар ниитилелини хуралына ол бүгү өрени буруулуг кижилерден төлеттирер шийтпирни хүлээп алган.

Сайлык-оол КАНЧЫЫР-ООЛ,
ниитилелдин даргазы.

Төөгүлүг ЮБИЛЕЙЛЕРГЕ уткуштур

XX ЧҮС ЧЫЛДЫН СӨӨЛГҮ ЧЫЛЫНЫҢ КОЛ БОЛУУШКУНУ – АДА-ЧУРТТУК УЛУГ ДАЙЫНЫНГА ТИИЛЭГЕНИН 55 ЧЫЛ ОЮ

СЕГИРЖИП АЛЬШЫШКЫН

САКТЫЫШКЫН

1944 чылдың январь 14-те Балтий флотунуң корабльдери дайынның быжыглаашкынарнын беш шак дургузунда үзүк-соксаал чокка боолап келген. Аар үгер-бооларның динмирээшкени бистиң ынак хоорайывыс Ленинградтың үш чылдың дургузунда бүзээлеп келген немец фашистиг эжелекчилеринге удур бүгү-ле Ленинград фронтузунуң шавар халдаашкынының эгези ол болган. Совет шеригниң шавар халдаашкынын дайын доктаадып шыдаваан.

ШАВАР ХАЛДААШКЫН эгелээн соонда, бир ай болганда, мен үгер-боо кезээнде өөрүм-биле кады Нарва угланышкынынга дайынның танкыларын чок кылып турган мен. Февраль 17-де эртен эрте разведканың дыннатканын езугаар ол районче чаза таварып кирер ужурлуг танк атаканын ойтур шаварынга белеткенинер деп дужаал алган мен.

— Аалчыны дары биле хөгжүмден белеткээш, таптыг уткаай бис аан — деп, октакчы Тимошенко аңаа харыылаан.

Ынчан байдал дыка берге турган, чүге дээрге кол дайынчы кезек ыракка турган, моон ужурундан дайынның атаканын чүглө үгер-боо-биле ойтур шавар болу берген.

Тулчуушкунга белеткелди доозупкаш, кезек када дыштанып ора, канчангаш-ла көөрүмге, арга кыдында чүвелер каранжы-дыр. Дайынның солдаттары дайынчы туруштарын ээлеп турлар. Баштай санаарывыска, 30 хире кижилер болган чүве, элээн болганда 150 чеде берген, оларның саны минута санында өзүп турган. “Танкылар эвес, чадаг шериг атакалаар деп турар-дыр” деп бодап кагдым. Бо дугайында командирге илеткедивис.

— Немелде күш келгиже, дайынны доктаадынар, аткаарлап болбас — деп, капитан Красковский дужаалды берген.

Чадаг шеригни снарядтар-биле канчап ойтур шавары деп, айтырыг тургустунуп келген. Ур боданыр чай-даа алынмаан бис. Неместер автоматтар-биле тарбыдатпышаан бисче мырыңай-ла күдүйбейн маңнажыптылар.

“Ырак эвесте частыр хейлиг снарядтарны эккелгеш, ооң-биле дайынны дорт хараалдап тургаш боолаар деп, бодал мээң бажымга кире хонуп келди. Дуржулгалыг артиллеристер частыр хейлиг снарядтарны дорт хараалдап тургаш боолаарга, тоглап частыр снаряд ышкаш кылдыр ажыглаттынып болур” деп чугаалашканын дыннаан кижилер мен.

Тимошенко ол снарядтарны үгер-боо санынга эккелди. Дөрт пуд чартык дензилиг хааржактарны чииги-биле дажыглап турарын пат кайгаан бис.

ДААШТААШКЫН-ДАА динмиреп-ле үндү... Ыш тарап четтикпейн турда-ла, снарядтар удаа-дараа шуужуп-ла эгелээн. Удаваанда дайынның маңнажып орган солдаттары ийи тарай хона берген. Атака бо удаада ойтур шаптыган.

Ур эвес дыштанып алгаш, фашистер база-ла атакалап кирипти. Бо удаада бистиң хажывыстан оюп кээр деп шийтирлээннер. Ам база-ла дайынның кырыңче бистиң үгер-боовустуң оттуг долузу куттула берген, дарый-дарый боолаашкындан үгер-боонун уну изириден эрткеш, мырыңай кыза берген.

Бис чүглө үш кижилер турдувус. Ооктакчы Тимошенко, хараалдакчы Воробьев, мен ол-ла. Уш-ле борбак совет дайынчыны безин узуткаары аңаа эвес-тир деп чүвени дайын ам-на билип каан. Ол ам база бичии оңгарлып алгаш, ооң соонда бүгү күжүн мөөңепкеш, үгер-боозунуң туружунче халдаар деп шийтирлээн.

Кезек када болган үзүктелишкенини ажыглап алгаш, Тимошенко снарядтыг хааржактарны үгер-боо чанынче дажыглап-ла турган. Могаар-шылаарында билбес кайгамчыктыг шыырак кижилер, аңаа чоргаарланыр, бүзүрээр турган бис.

Хенертен: “Дүжүп бер, дидим орус” деп, алгы үнген. Аштыргаш харыксыраан дайынның ол кышкызынга хары кылдыр үгер-боонун дааштаашкыны динмиреп үнген.

ТУЛЧУУШКУН база катап киткей берген. Ооң кайы хире үр болганын мырыңай эскербээн болдувус. Хеп-хенертен арга-арыгың ужу-кыдында чаңгыланып үнген күчүлүг “Ура-аны” дыннап кагдывус. Орта бүзүрээр хире эвес турдувус.

— Өөрүвүс чедип келген-дир, күш немешкен-дир — деп, Тимошенко дөстүм-мейн алгырыпкан...

Бир дугаарында биске батарея командири лейтенант Протасов маңнап чедип келди. Командир биске чаңгыс-даа сөс ыттавайн, бистерни бодунче чыыра тыртып куспактады. Ооң соонда тулчуушкун болуп турган шөлче чедип келген дивизион командири капитан Красковский бистерниң дайынга удур эрес-дидим тулушканывыс дээш байыр чедиргеш, өөрүп четтиргенин илереткен. 500 хире джынге чедир чепсегленген дайын-биле дең эвес сегиржип алышыкынга беш шактың дургузунда маадырлыгы-биле тулчуп келгеш, 250 хире дайынны чок кылганывысты капитан бистерге ынчан дыннаткан.

Сегиржип алышыкың ынчаар доозулган.

Николай МАКАРЕНКО,
Совет Эвилелиниң Маадыры.

Бо чылдың август айда

“Шын” 75 харлаар

ДИРИГ ХЕРЕЧИ

Тыва чоннуң ынак солунунуң баштайгы номери үнгенден бээр 75 чыл юбилейи келди-ле. Ол дээрге “Шынның” узун назынының чылдары-дыр. “Шыңга” чээрби чыгы чылдарда ажылдааш, ам ооң доктаамал чагыдыкчызы, бижикчизи, номчукчузу апардым.

1931 чылда Би-Хем кожунунуң Хүт сумузунга бижик билбес чорукту узуткаарының школазы ажылдап турган. Улугдаа, бичии-даа назылыг улус кады өөренип турган. Ынчаарда улуг улус аразынга өөренип олурумда, Өөк-Тарлаг чурттуг Оюн Бырдаан деп башкы мени көрүп кааш: “Чаш кижилер манса орган херээн чок, чана бер, улгады бергеш, өөренир сен” — дээш үндүрүпкен.

Тыва бижикке өөреникээрим-даа, улуг улус ышкаш номчуп, бижиксээрим-даа аажок турган. Даартазында хүн бир акыйның артынга чаштынып олуруп алдым. Өттүндүр бижип, үжүктөрүни адаарын шээжилеп олурумда, башкы база-ла эскерип каан. Кээргээн-даа, чаптаандаа боор, бо удаада үндүр сывырбаан. Амыраарымны чүү дээр!

Номчуп, бижип, өөренип алгаш, ачамның чагыдып алганы “Шынны” кырганнарга ытыкчы-биле номчуп

Монгуш Ляндуп, Монгуш Делег, Салчак Чигжит, Салчак Самба-Ляндуп, Салчак Лопсан, Монгуш Топчаа... оон-даа өске өөрүвүс аравыста чок.

“Шынның” хоочуннарындан ам-даа ажылдап чоруур эш-өөрүмге өөрүвүс аргам чок. Күстүгүр Сат аныяк өөрүнге үлегерин көргүзүп чор. Алексей Аир солунунуң очулдурукчузу бооп ажылдавышаан. Таан-оол Хертек, Галина Монгуш, Дангыт Чыдым, Тамара Норбу, Александр Дембирел, Светлана Монгуш (кол редактор) өскелер-даа үүлө-херээн бүдүрүп, ажылдап чорлар.

“Шынның” номчукчулар болгаш бижикчилер-биле харылзаазы ш а г д а н

ТР-НИН ПРЕЗИДЕНТИЗИ Ш. Д. ООРЖАК СОЛУНУН 70 ЧЫЛ ЮБИЛЕЙИНДЕ ЧЕДИП КЕЛГЕШ: “ШЫННЫҢ” АРЫННАРЫНГА ШЫН ҮРГҮЛЧҮ ТИИЛЭЭР БОЛЗУН!” ДЕП ЙӨРЭЭЛДИ САЛГАН. СОЛУНУН 75 ЧЫЛ ЮБИЛЕЙИНГЕ КЕЛГЕШ, КАНДЫГ ЙӨРЭЭЛ САЛЫР ИРГИ?

бээр апарган мен. Оларның макталын чангыс удаа эвес алдым-даа. Оон эгелээш, “Шын” бистиң көрнүр көрүнчүвүс, идегелдиг башкывыс апарган. Би-Хемниң ыраккы тайга чурттуг араттары “Шынны” чагыдып ап, номчуур апарган. Ол дээрге “Шынның” кижизидикчи, шынчы сөстериниң кижилер бүрүзүнге дээштиниң херечизи ыш-кажыл. “Шын” — мээң башкым. Чеден чыгы чылдарда ону номчуп, хөйну билип ап келдим. “Шын” кырывайы, улам аныяксып, үени мурнап, чаартынып турзун!

Келзе-келзе чээрби чыгы чылдарда “Шыңга” ажылдааным меңээ улуг школа болгаш өөредилге болган. “Шынның” 40 чыл юбилейин таварыштыр Чазактын бедик шаңналын алдым-даа.

50-70 чылдар үезинде “Шыңга” чогаадыкчы, организакчы талантылыг журналистер ажылдап турган. Олар болза: Кызыл-Эник Кудажы, Донгак Бегзи, Оюн Толгар-оол, Сандро Маады, Алексей Нугуурак, Алексей Дүгержаа, Алексей Аир, Алексей Содунам, Юрий Кюңзегеш, Олег Сувакпит, Василий Байр, Мария Смирнова, Бопуймаа Дирчин, Валерий Шаравии, Сыгыр Тас-оол, Галина Бады-Сагаан, Валентина Маадыр, Оюн Өпеен, Дарья Оргу, Татьяна Кара-Тоннуг, Кыргыз Аракчаа, Тамара Норбу, Анай Дөмүр-оол, Күстүгүр Сат, Галина Монгуш, Охемчик Ондар болгаш оон-даа өскелер-дир.

Ол-ла үеде хүндүлүг хоочуннар апарган эш-өөрүвүстен чарлып, качыгдан бис, оларның аттарын хараалда-биле сактып ор мен: Байкара Хөвенмей, Алексей Бичижижик, Донгак Байыр-оол, Сергей Шойгу, Салчак Тамба, Куулар Аракчаа, Сергей Кызыл-оол, Түлүш Кызыл-оол, Доржу Оюн, Александр Кызыл-оол,

бээр быжыг турган. 1942 чылда редколлегияның эгелээшкени-биле районнарда ажылчын болгаш кедээ корреспондентилерниң хуралдарын эртирип турду. Март 1-ден апрель 5-ке чедир Би-Хем, Тожу, Каа-Хем, Тес-Хем, Эрзин кожуннарда аът транспорту-биле чедип сургакчыладым. Донгак Даржаа ол-ла хуусаада барың талакы кожуннарда четкеш келген. Номчукчулар, бижикчилер мурнунга солунунуң отчедун ынчаар организаптап турган. Чон дыка үнелиг саналдарны берип турган, редакция коллективи ону барымдаалаар турган.

Ол чылдарда СЭКП Тыва обкомунуң бирги секретары С. К. Тока редакцияга бо-ла чедип кээр турган. Бистиң ажылче кээп турарывысты безин хынаан орак кижилер. Ажылдан озалдаар кижилерниң арыннары ынчаарда изигейни бээр чүве. Бисти чыггаш, дуржулга солчулганын безин организаптай бээр. Удуртукчу кижилер солунуң деткич бээрге, чүге өөрүнчүг эвезил? ТР-ниң Президенти Ш. Д. Ооржак солунуң 70 чыл юбилейинде чедип келгеш: “Шынның” арыннарынга шын үргүлчү тиилээр болзун!” деп йөрээлди салган.

Солунуң 75 чыл юбилейинге келгеш, кандыг йөрээл салыр ирги?

Ам 75 харын демдеглээр деп турар “Шын” амгы үеде эн хөй чагыдыкчыларлыг болгаш номчукчуларлыг. Ол дээрге ында ажылдап турар журналистерниң, идепкейлиг бижикчилерниң бир демниг ажыл-ижинин көргүзүү-дүр.

Тыва чон бодувустун ынак солунувуска өөрүшкүвүстү илередип, оон үнү 75 чыл иштинде чаңгыланып келгенинге үнелээшкенини кылыр ужурлуг бис. Ол үнелээшкениниң сөстери мындыг: — “Шын” — төөгүнүң дириг херечизи, тыва кижиниң чырыкче, билиже эге баштайгы сонгазы, чаа амдырал дээш демиселдин идепкейлиг деткиччизи, киржикчизи, чоннуң өннүү, сүмелекчизи, тыва бижикти непередиринин, патриотчу кижизидилгенин идегелдиг чепсээ. “Хүндүлелдин Демдээ” орден ону херечилеп турар.

“Шынның” амгы коллективи 75 чылдарда мөөңөттинген дуржулганы улам байыдар болгаш быжыглаар бүгү аргаларлыг.

Маады КАРА-ТОННУГ,
“Шынның” хоочуннарының бирээзи.

СОҢУУРГАКТАР АРНЫ

Дилээшкиннер болгаш ажыдыышкынар

ЭЭЛЧЕГЛИГ “ЧЫРЫК ТӨНЧҮЗҮ” 2000 ЧЫЛДЫҢ МАЙ АЙДА КЕЛИР ДЕП ААЗААШКЫННАР БАР.

Нострадамустун баш бурунгаар “чырык төнчүзү” келир деп чугаалааны элдептиг 1999 чыл төнүп чадап турда-ла, — Бурган ачызында ол чүгле онзагай хүн туттуруушкуну-биле айлажып эрте берген — хүн бүрүдө чаа муңгаранчыг медээлер тывылбышаан. Бо таварылгада дүвүрээзинниг манаашкын бо чылдың май айда ховар дээн космиктиг болуушкун — Хүн системазынга болур “Планеталар чыскаалы-биле” холбашкан.

ДААП БОДААШКЫННАР БОЛГАШ КӨРҮКЧҮЛЕР ЧОК “ПЛАНЕТАЛАР ЧЫСКААЛЫ”

“Планеталар чыскаалы” (Парад планет) деп ат алган ховар болгаш элдептиг космиктиг болуушкуннар кажан кижини узун дуран дузазы-биле чырык чок октаргайны өөренип элден ыраккы ортаакы чүс чылдарда-ла чон аразынга хөлээшкинни чедире берген. Ырак 1524 чылда Тюбинген хоорайдан немец математик Иоганн Штофлер Хүн системазынын барык шупту планеталары Водолей сылдыс бөлүүнде чаңгыс шыйгыже чыскаалып эгелээнин эскерип көргөш, ол эки чүвеге чедирбес деп шийтпирлеп-тир. Өскээр чугаалаарга, делегейни суг хөме алышыкынын үзүндө дег, ооң бодаалы-биле, улуг үер болуру чайлаш чок турган. Харын-даа мырнай “чырык көрүлдээзини” тодаргай хүнү безин айыттырган — 1524 чылдың январь 15. Хайлыг математик ооң ажыдышыкыны чүү чүвеге чедирерин кайын ожааган деп. Ол аразында Европага езулуг-ла мөгүдээшкин хайып үнген: улус узун хуусаага аш-чөмүн курлавырлап, чамдыктары ырадыр бедик дагларже көжүп, а бир кезектери өнчүзүп үерге алыспазын бодап, садып-саарып эгелээн. Ынчалза-даа бүгү манаашкыннарга чөрүштүр “ажыдышыкын” боттанмай барган. Билдингир-ле, мегелеткен чаңгыс чер-чурттуугларына соктурбас дээш, Штофлер болгаш ооң коллегалары — Бранденбург герцогствозунун астрономнары — медээни бичии өскерткен болгаш үер чаңгыс Пруссияны хөме алырын

доктаатканнар, артында-ла чүгле дараазында 1525 чылдың июнь айда дээрзин. Ынчалзажок Пруссияга манааны улуг үер болбайн барган, а Кенинсберг хоорай турган ояар бо үере дээр Калининград деп ат-биле хевээр турбушаан. Чартык чүс чыл эрткенде, Европа база катап тыныжын тырткаш турупкан. Чаа “Планеталар чыскаалы-биле” холбаштыр 1583 чылдың март айда бир чех эртемден “чырык төнчүзү” 1584 чылда болурун азаан. Дүвүрээзинниг манаашкын бо удаада база бадыткаттынмай барган. Планеталар удаанда боттарының оруунун айы-биле тарай берген. Ол үеден эгелээш, “Планеталар чыскаалы” бүрүзү-ле дөгөрезин санаары безин болдунмас чыгыы хөй-ле муңгаранчыг даап бодаашкыннар-биле үдеди алгаш эрткилээн. XX-ги чүс чылдың ийги чартында ол ховар болуушкуннар хөлээзинниг бооп, 1962 болгаш 1982 чылдарда демделеттинген. 1962 чылда болган “Планеталар чыскаалы” долу хүн туттуруушкуну-биле каттай болган, бо таварылганы ажыглап, астрологтар боттарының чогаалдыгасын шуут-ла сула салыпкан. Делегей дайыннары, туруп көрбөөн айыыл-халаптар, вулканнар чаза тевишкыни болгаш үерлер болурун “даап бодаан” азаашкыннар куттуула берген. 1982 чыл ындыг кончуг-ла дүвүрээзин чок чаларай берген. Чүгле харын Москвага чингине секретарь Л. Брежнев чок

апарган, а кинотеатрлар экраннарына Владимир Абдрашитов-тун амгы үеде чон ортузунга демдектиг деп чугаалаар апарганы “Планеталар чыскаалы” деп фильми үнүп эгелээн. Ол-ла 1982 чылда улуг айыыл-халаптар-биле холбашкан сценарийлер чаъс соонда мөөгүлөр дег көвүдөөн. Ол үеде улуг шимчээшкин болдурган америк авторларның “Юпитерлер салдары” деп “эртем” номундан каш чижек: “Планеталарның бот-боттарының аразында тыртыжышыкын күжүнүн салдары хүнүн чылыг, чырынын дээштиг шынарын болуп көрбөөн кылдыр күштелдириптер, ооң хараазындан Черниң атмосферасынга хенертен өскерилгелер болуп, ооң өзек долгандыр, шимчээшкинни оожумнадыптар, ынчанганындан кедергей улуг цунами чалгылар болгаш күштүг чер шимчээшкиннери болуру”. Хайлыг “баш бурунгаар эндевестер” Будапештинин төвүндө кажан-даа вулкан болбаан Геллерт даг катап чаза тепкеш, Дунай хемни дуй чыдыптар деп безин сүмележи алганнар. Черниң бодунун өзөөн долгандыр шимчээшкини, шынап-ла, оожумнай бээр чүве болза, чер кырында бүгү-ле дириг бойдука халаптыг салдарын чедирер. Ынчалза-даа хүнүн чылыг, чырынын дээштиг шынарын күштелгенинде азы “Планеталар чыскаалының” салдарында ол бооп болур бе? Эртемден-астрономнар оожургалды бадыткап турарлар: хүнүн чылыг, чырынын дээштиг

шынарын күштелгенинде кажан-даа вулканнар чаза тевишкынери, чер шимчээшкиннери көвүдөп көрбөөн, ылаңгыя Черниң долгангы шимчээшкинне суг болза бичии-даа салдары чок. Хүн системазының бүгү планеталарының, бир эвес олар чаңгыс шыйгыга шупту туруптар-даа чүве болза (херек кырында ынчаар болдунары бүзүрениг эвес), оларның бүгү тыртыжышыкын күжүн каттай алырга-даа, бистин бөмбүрээ-виске кандыг-бир салдар халдыгы дег күчүзү чок. Октаргайда планеталар аразы талыгыр ырак болгай. Ынчангаш эшкедеп, аш-чөм барааннары курлавырлап, катап база чоорган иштинге “чырык төнчүзү” манап, мөгүдээринге үндээзинниг барымдаа чоктур. Майның эге хүннеринде чүү болурул ынчаш? Чижеэ, 2000 чылдың май 5-те чаа баш бурунгаар өттүр көөрлер шийткел хүнүн азап турарлар бе? Бо чылдың январь айдан эгелеп Хүн системазының улуг планеталары, космиктиг хемчээл-биле алырга, бот-боттарынга чоокшулажып келген. Ынчалза-даа ол кедергей херии хемчээлдер-дир. Меркурий амгы үеде бистен 190 миллион километр черде, а Нептунга чедир шуут-ла — 4,5 миллиард километр. Май айда октаргайга байдал 1584 чылда турганы-биле дөмейлежи бээр, чүгле ылгалы Меркурий, Венера, Хүн, Юпитер болгаш Сатурн Водолей эвес, а Козерог сылдыс бөлүүнге чаңгыс шыйгыга дужажып келир. Марс ол үеде Буга сылдыс бөлүүнге

турар. Эң-не сонуурганчыг көрүлдө май 11 үезинде болур. Ол хүн планеталар бот-боттарынга эң-не чоокшулап келир. Ынчанмай канчаар, чугаа шуут-ла ден-дески чыскаалышкын дугайында чорбайн турар. Хүн системазы тургустунган үеден бээр ындыг чүве турбаан база турары-даа чөгөнчиг. Бир эвес кым-бир кижини бажынынга креслога саадапкаш, сондан көргүзүгүнү көөр мен деп бодап турар болза, чазып турары ол. Чүл дээрже бо удаада “Чыскаал” хүнге чоок, чидиг чырыктыг черге болур болгаш черден ол шуут-ла барык көзүлбес. Харын-даа ол бүгү дүне-даа болур болза, 1999 чылда хүн туттуруушкуну ышкаш “шоу” болбас. Оон ынай “Планеталар чыскаалы” чүгле черден көөрге, чыскаал ышкаш болур болгаш тыртыжышыкын күштерин шинчилээнинден база бүгү-ле октаргай механиказындан алырга, эртемденнерниң бадыткап турары-биле, ол черге кандыг-даа салдар болдурбас. Ынчангаш сагыш амыр удул болур. Бир эвес 2000 чылдың май айда, анаа чедир азы оон соонда-даа чер бөмбүрээнге азы кайы-бир чуртка кандыг-бир онзагай болуушкун болу берзе, астрологтар ону “Планеталар чыскаалының” хайы-биле болган дээринден ойталавастар. Чүге дээрже ол оларның хлеви-дир — болган чүүлдү октаргай болуушкуну-биле холбаары, чылда-гаанын бо черден дилевес аан. “Российская газета” солундан Каң-оол САТ очулдуруп белеткээн.

Та бүзүрөңер, та бүзүрөвөңер

Хамнадың, кезедип көрзе

Январьның 2-ден 3-че дүнезинде бистин Кур-Чер суурда хөй ажы-төлдүг, амдыралынга чединмейн чурттап оорар Маадыр-оол Ондарның өг-бүлөзинин азырап олурган үш инеэн каяазындан үндүргөш, улуг орук кыдынынга сөккаш, инектерниң ишти-хырнын, боозун чыскаай кагылап каанын көргөш, кижини чаржынар. Чүү деп кончуг дайзыннар боор, кандыг ада-иениң төрөөн төлдери ындыг кончуг кээргел чок чоор дээш, кижини сагышынга чүү кирбес дээр силер. Сөөлгү үеде оорлар мырнай дендеп барды. Оларны чавырыл-дырар, чагырар дээштиг хоойлу-дурдум-даа чок болган. Ынчангаш оларны кезедип болурунун аргазы-даа боор чадавас дээш бир шагда болган таварылганы бижир бодай-дыр мен. Сүт-Хөлдүн Алдан-Маадыр суурга бир хам кырган кадай чурттап турган чүве. Чогум оон адын орта-даа долузу-биле билбес мен. Ол үеде чөстөм болур Дажы Монгуш деп кижини суму даргазынга ажылдап турган. Бир-ле хүн чөстөм суму ашказы үндүрөр дээш Чадаанаже аыттыг эртежи

кончуг чорупкан. 3 хонган, киживис сураг. 4 дугаар хонганының эртенінде даң бажында 4 шақта өске идик-хөп кедип алган, донганындан диштери шаккылаар кирип келгеш, чөстөм дораан-на удуур өрээлче киргеш, шуглангаш чыдыпты. Угбам ол үеде бичин уруун эмиррип чыткан. Хенертен туп-тура халааш: “Бо чоп чидип чордун, чүү улустуң хевин кедип алганың ол? Уруглар акшазы айтырган кадайга 4 хонук иштинде эжик-дүндүк амырат-пастады, кандыг кончуг кижини сен” дээш-ле барды. Арга чадаарда чөстөм: “Ол акшаны үндүрүп алгаш, дунмам болур кижиге таварышкаш, кады арага ишкеш, билбес-тир мен. Акша-даа, аш-хөлдө чок, Сарыг-Булуң фермазының чанынга доңган чыдыр мен. Ол фермадан ачыланып алгаш келдим. Садыг ажыттынарга, дунмаң-биле кады баргаш конфет, пряник база арагадан чээп эккеп көр. Дунмаң-

биле кады хам кадайга барып көрейң” дидир. Мени 2 эзерлиг айткан чылгыдан түдүп эккел дээш. Ол-ла бүгүнү күүседип алганывыста, чөстөм хамык улустан чаштынып хүнзээш, кежээ имир дүжөргө, чоруптувус. Хам кырган-ававыска кээревиске, ол бисче көргөш, каттырар болган. Өгжө киргеш, куткан шайын ижип оорар аравыста, чөстөм барбасавазын уштуп сунгаш, чүвениң ужуур-чөвүн тайылбырлады. Хам оргаш: “Сээң оон-даа барыктыг чүве-дир, келгениң харын чаяан бооп-тур. Ол кижини чаңгыс көпөөк-даа арттырбайн чыып тургаш, эккеп бээр. Элээн чарыпкан-дыр, ындыг-даа болза, сонгузу хүн эртенгиниң 4 шақта чедирип, буруузун миннир кижидир” деп бо-ла. Чөстөм олургаш: “Ындыг болза эки-ле-дир, ынчалза-даа даарта канчап улус арны көрө кижини боор мен. Ооң орнунга бөрө хонуп хүнзээли кырган-авай” деп

бо. “Чө ындыг-дыр, ынчаарга эртен бо оолга хөй кадартайын, а сен доскаарда хойтпакты хайындырып берип көр, бо ашак база чок. Чааскаан күш четпес-тир мен, оглум” диди. Хонгаш, даарта дугурушканывыс езуугаар мен хөй кадарган, а чөстөм ыяш доорап, суглап тургаш, хойтпак тип тура хүнзээш, кежээликтей бергенде чанып келдивис. Хондур чөстөм удувады, ыт эээргер-ле, үне-кире халып турда, шынап-ла, эртенгиниң 4 шак үезинде ыглаан-сыктаан, буруузун билинген кижини, кады арагалаан эжи бо келген. А ону чүү бээр ыдалаанының дугайында ол мынчаар чугаалаан: “Херимим ажыткаш кире бергеш, канчангаш-ла дедир херим аксынче көрүнү-теримге, чагы бажында үчүгөн чанагаш херээжен кижини чидиг сөөк тудуп алган, менче дап берип олурар болду. Артында эзириим безин сергей берген. Улаштыр

бажынче киргеш, чаңгыс кижини удуур орунга идик-хөвим-даа ужулбайн чыдыпкаш, болган таварылганы эргий бодап чыда, удуй хона берип-тир мен. Таптыгла дүн ортузунда демги кижини кирип келгеш, боостаамдан өрү көдүрүп эккелген. Көөрүмге, таныырым хам кадай. “Ол кижиниң акшазын аппарып бер, оон башка хоржок сен” дээш, холун кошкандытарга, шала кырынга пет кылдыр кээп дүштүм. Кадайым безин отту чаштап келгеш, “бо канчап барган кижини сен, орундөжек кырындан андарлып турар, чаш уруглар эвес сен” дээш, тура халып келди. Кадайымга бүгү чүвениң ужурун чугаалааш, чарыпкан акшамны тыптырып, четчелеп алгаш келдим” — деп, буруулу ашак ыглап оорар чораан. Амгы үеде оорларны шак ынчаар кезедиптер хамнар турган болза деп бодаар-дыр мен. Таварышпас, бүзүрөвезивис ындыг, оон башка хамнар бисте бар-дыр ийин. Мындыг арганы ажыглап, хамнадып, кезедип көрзе, чүү ирги? Амыр-оол МОНГУШ, Кур-Чер суур.

Еше-Лодой Ринпоче

Башкының допчу намдары

“Март 11-де Тывага аян-чоруунуң аайы-биле Улан-Удэдэн хүндүткелдиг лама башкы Еше-Лодой Ринпоче аалдап кээп чораан. Бедик аалчы Тывага келгеш, тыва чонга ыдыктыг Будда шажынның өөрединин дугайында лекцияларны номчуп, мөргүл кылган. База чаа туттунган дуган-хүрээни ыдыктап, элээн каш тыва лама башкыларга сарыг шажын талазы-биле эрге-дужаалдарны тывыскан болгаш Тываның буддизм Институдунуң өөредилге планын, программасын бадылаан”.

Хүндүлүг Еше-Лодой Ринпоче (кудукту) 1943 чылда Төвүт чуртунга төрүттүнгөн. Үш харлыг турда, ону Ело Ринпочениң 4 дугаар төрүттүнгени кылдыр тодараткан. Баштайгы ийи назынында ол Кагью школазының Ринпочези чораан болгаш Кагью биле Нингма школаларының тантра аргаларын шылгаңгайы-биле боттандырып билер сурагылыг башкы чораан. 3 дугаар назынының 1-ги чартында ол Нингма школазының талалакчы чораан. 4-кү назынында Гелуг школазынче шилчээн. 6 харлыында эгелеп, Гелуг хүрээзинге өөредилгезин эгелээн. 7 харлыында Гоман хүрээзинге чурттай берген болгаш өөредилгезин оон-даа ынай уламчылаан. Еше-Лодой Ринпочениң кол башкылары: Мындаагылар ХҮ Далай-Лама, Далай-Ламаның ийи Башкызы Тенчен Ринпоче биле Лиң Ринпоче. Олардан ол Нингма, Кагью, Сакья школаларының өөрединин кол дамчыдылгаларын хүлээп, шингээдип алган. Еше-Лодой Ринпочениң үндезин башкызы бурят сөөктүг, винаяны (езу-чурумну) кончуг эки билер

Дува Канбо Тувден Чойжи-Нима деп башкы чораан. Оон-даа өске Шивалха Лхарамба, Гоман дацанның ламалары Кесан Лагыдын, Авган Нима деп бурят башкылары турган. 1959 чылда Төвүттү эжелеп алган соонда, Еше-Лодой Ринпоче төрөөн чуртун каггаш, Бутаны таварты Индияга барып чурттаар ужурга таварышкан. 1959-71 чылга чедир өөредилгезин уламчылавышаан, матхьямиканың философиязын, абхидхарманы, винаяны, праджняпарамитаның судурларын долузу-биле өөренип алган. 20 харлыында Далай-Ламадан хелин сагылды четтирген. 1972 чылда Бенаресте Буддизм университетинче кирип алгаш, 3 чыл дургузунда “оруктун чадаларын” (төв. Лам-рим) долузу-биле өөренип эрткен. Университетти тергийн эки дооскаш, Ачарья (философия эртемнеринин кандидаты) деп атты алган. 1979 чылда Гоман хүрээзинге Лхарамба (философия эртемнеринин доктору) деп атты камгалап алган. Ооң соонда Дхарамсалага Төвүт ажилдарның болгаш архивтин Күрүне библиотеказынга чөөн чүк бижимелдеринин килдис эргелекчизинин оралакчызынга, килдис эргелекчизинге тус-тус ажилдап

турган. Ол үеде Далай-Лама Башкы чаңгыс эвес удаа Моолдун Күрүне библиотеказынга ажилдаары-биле чорудуп турган. 1992 чылда Далай-Ламаның даалгазы-биле Еше-Лодой Ринпоче Бурятияга чедип келген. Амгы үеде Башкы “Даши Чойнхорлин” деп Буддизм институтунда философия болгаш буддизмнің үндезинерин өөредип, башкылап турар. Хүндүлүг Еше-Лодой Ринпоче буддизмнің өөредин Бурятияда, Агинскийн национал округунда, Иркутск, Омск, Екатеринбург, Новосибирск, Усть-Илимск, Северобайкальск, Владивосток, Чита болгаш Алтай крайның хоорайларында практика кырынга боттандырынын өөредип, дамчыдылгаларын чорудуп турар. Башкының күженишкенинин ачызында “Дара Эхэ” (Бурятия), “Дхарма-Чакра” (Владивосток), “Даши-гоман” — Северобайкальск хоорай (Бурятия), “Буин” курумкан (Бурятия), “Лотос” — Екатеринбург хоорай, “Истинный путь” — Новосибирск хоорай, “Чортэн” — Усть-Илимск (Иркутск область) деп, өөредиг төптери тургустунган болгаш ажилдап турар. **Байыр САРЫГЛАР. ЧУРУКТА:** Хүндүткелдиг башкы Еше-Лодой Ринпоче биле төөгү эртемнеринин доктору Н.В. Абаев.

Сарыг шажын календары

- Март 25.** Бо хүннерде кылган буйянын ажил-үүле чүс катап арбыдаар. Аян-чорук кылырынга чогуңгур хүн.
- Март 26.** Багай эвес хүн. Улуг үүле-херек бүдүргөн херээ чок.
- Март 27.** Янзы-бүрү ажил-херектер эгелээринге чогумчалыг хүн. Эм-дом ижип, эмненип эгелээринге таарымчалыг хүн. Баш дүгү таарарынга база эки хүн. Аян-чорук кылырынга чогуңгур.
- Март 28.** Баш дүгү таарарынга эки хүн. Улуг үүле-херек бүдүреринге хирелиг.
- Март 29.** Янзы-бүрү ажил-херектер эгелээринге чогумчалыг хүн. Эм-дом ижип, эмненип эгелээринге таарымчалыг хүн. Аян-чорук кылырынга чогуңгур.
- Март 30.** Бо хүн кылган ажил-үүле чүс катап арбыдаар.
- Март 31.** Янзы-бүрү ажил-херектер эгелээринге чогумчалыг хүн. Баш дүгү таарарынга эки. Аян-чорук кылырынга чогуңгур.
- Апрель 1.** Янзы-бүрү ажил-херектер эгелээринге чогумчалыг хүн. Эм-дом ижип, эмненип эгелээринге таарымчалыг. Баш дүгү таарарынга эки хүн.

Төрүттүнген хүнүңер-биле

Өөрүшкү, мунгаралды кады үлежип, өмөк-дөмөк болчуп, эдержип чоруур эштерим — шүлүкчү башкылар Мария Күжүгетке, Клара Кууларга, Дарья Сааяга — үжелдирзинин төрүттүнген хүнүн таварыштыр аас-кежикти, чогаалдыкчы чедишкенини, ынакшылды, кадыкшылды күзевышаан, сеткилимнің ханызындан изиг байырымны чедирип ор мен.

Эжиңер Светлана БАЛЧЫР.

Юбилейлиг концерт

Март 31-де республиканың хөгжүм-шии театрынга Тываның алдарлыг чогаалчызы **Екатерина ТАНОВАНЫҢ ЮБИЛЕЙИНГЕ** тураскааткан “Аксым-кежиин үлежиил” деп, концерт болур. Авторнун чогаалдарындан тургустунган концерттин ПРОГРАММАЗЫНДА: ырылар, шиилерден үзүндүлөр, уран номчулгалар. **КОНЦЕРТТЕ** хөгжүм-шии театрының, күрүне филармониязының ат-сурагылыг артистери: ыраажылар, шиичилер база уран чүүл училищезинини ийи бөлүү (дирижеру **Т.Ч. Даваа**). Эстрада-симфониктиг оркестр (дирижер **Л.И. Карев**) киржип турар. **Концертмейстер:** Тываның алдарлыг артизи **Владимир Тока**. **Режиссер:** Тываның алдарлыг артизи **Алексей Ооржак**. **Эгелээр үези:** 17 шак. **Билет өртээ:** 25 рубль. **Оргкомитет.**

ТЕЛЕФОН-БИЛЕ ХАРЫЛЗАА

Кызыл хоорайның хүндүлүг чурттаачылары! Зона аайы-биле автоматтыг харылзааның ачы-дузазын ажыглаңар. Ол силернин үенерни болгаш акша-хөреңгениңерни камнаар. Дыштаныр болгаш байырлал хүннеринде зона аайы-биле автоматтыг харылзаага 20 хуу чиигелдени берип турар.

Кожууннар төптери	Коду
1. Кызыл хоорай	8-гудок-222-xxxx
2. Сарыг-Сеп суур	8-гудок-232-xxxx
3. Чадаана хоорай	8-гудок-234-xxxx
4. Туран хоорай	8-гудок-235-xxxx
5. Шагаан-Арыг хоорай	8-гудок-236-xxxx
6. Бай-Хаак суур	8-гудок-237-xxxx
7. Самагалдай суур	8-гудок-238-xxxx
8. Кызыл-Мажалык	8-гудок-241-xxxx

Чижек: Туран хоорайже долгаар дээн болзунарза, баштай 8-ти долгааш, гудок соонда 235-ти алыр, а xxxx дээрге Туран хоорайда абонентинер дугаары-дыр. Айыттыгнан кожуун төптеринден Кызыл хоорайже долгаар дээн болза, баштай 8-ти долгааш, гудок соонда 222-ни алыр, а xxxx дээрге Кызылда абонентинин дугаары болур.

АУКЦИОН

Россия Федерациязының Чазааның чанында Федералдыг өре төвүнүн Тыва Республика талазы-биле салбыры 2000 чылдың апрель 26-да 14 шакта хавырткан шимчевес өнчүнү садарынын аукционун эрттирер. **Лот № 1. “Көк-Тей” магазини,** ниити шөлү 134 кв. метр, Кызыл хоорайның Кечил-оол кудумчузуңун 3 “б” адресте турар, эге өртээ 224000 рубль. **Лот № 2. “Все для дома” магазини,** ниити шөлү 371,1 кв. метр, Шагаан-Арыг хоорайда 6-гы микрорайонда, эге өртээ 300000 рубль. **Садыглаашкыга киржиринин болгаш ооң эртеринин талазы-биле айтырылгалары дараазында адреске тургузар:** Кызыл хоорай, Кызыл Партизаннар кудумчузу, 36, 101, РФ-тин Чазаның чанында Федералдыг өре төвүнүн ТР талазы-биле салбыры, тел. 3-27-30, эртенгинин 8-12 болгаш 13-17 шактарда.

“Шын” солунну дамчыштыр

Оолдарывыс **Байыр, Мөңге-Белек, Аяа-Херел БААДЫРЛАРНЫҢ** орук-транспорт озал-ондаандан мөчээни-биле холбаштыр кажыдылгылыгы үлежип, моральдыг база материалдыг дузаны көргүскен Шынаа сумузуңун чагыргазынга, ТР-нин Президентизинге болгаш Чазаанга, ОБЯ-га, Дээди Хурал депутаты К.Б. Кууларга, Кунгуртуг, Нарын, Шеми, Владимирова школаларының, Кызылдың № 3 поликлиниказының, Кунгуртуг участок эмнелгезинин коллективтеринге база Кунгуртуг суурнун бүгү чурттакчыларынга четтиргенивисти илередип мөгейдивис. **Төрелдеринден. Шынаа сумузу.**

Ынак ачавыс **Экер-оол Дүлүшевич КЕЧИЛ-ООЛДУ** сөөлгү орукче үдеп турган биске аар-берге хүннерде болгаш шактарда моральдыг база материалдыг деткимчени көргүскен бүгү дөргүл-төрелдеривиске, эш-өөрүвүске, чогаалчы, журналист эш-өөрүңге четтиргенивисти солун дамчыштыр илереттивис.

УРУГЛАРЫ.

ШЫН Кызыл хобрай, Красноармейская, 100, индекс 667000. ТУРГУЗУКЧУЛАРЫ: Тыва Республиканың Чазаа болгаш “Шын” солун редакциязының коллектив. Кол редактор Светлана МОНГУШ.	РЕДАКЦИЯ КОЛЛЕГИЯЗЫ: Алдын-кыс Монгуш, Урана Базыр-оол, Чимис-маа Монгуш, Сергей Хертек, Таан-оол Хертек, Каң-оол Сат.	КИЛДИСТЕР: Нийтилеп-политиктиг килдис — 3-39-15 Медээлер албаны—3-34-98; Бухгалтерия—3-41-16;	АГАР САНЫВЫС: № 40703810400000010000 КБ “Тувакредит”, ИНН—1701008465; корр сч 30101810600000000729 БИК 049304729. Солун Россия Федерациязының Парлалга болгаш массалыг информация чепсектеринин талазы-биле хоойлудуулгаларының чорудулгаларына контроль болгаш бүрүткелиниң Тыва дөвискээр эргелелинге бүрүткеттинген. Бүрүткеттирген дугаары—Т 00007. Солунда парлаттыгнал материалдарның авторларының бодалдары редакцияның туружу-биле дүүшпейн барып болур. Айыттыгнан саннары болгаш өске-даа фактылары, дындадылгалары дээш авторлар боттары харыылаар.
	РЕДАКЦИЯНЫҢ ТЕЛЕФОННАРЫ: Кол редактор — 3-43-34; кол редакторнун оралакчызы — 3-33-91; секретариат—3-36-82. Солун келбейн барганда дараазында телефоннарже долгаар: 3-14-94, 3-57-92	Солун неделяда үш катап үнер. Хемчээли 2 парламал ама. Тиражи 4966. Чагыг 33.	